

Universiteit Utrecht

Blisstaal: Universeel Toepasbare Taal

Een essay over de talige kenmerken en potentie van Blissymbolics

Auteur: M. van Musscher

Studentnummer: 5503388

Bachelorscriptie

Opleiding: Taalwetenschap

Organisatie: Universiteit Utrecht

Eerste Begeleider: Margot van den Berg

Tweede begeleider: Martin Everaert

9-7-2018

Voorwoord

Deze scriptie over Blisstaal is het resultaat van vele uren onderzoek uitvoeren, e-mails schrijven, bronnen doorspitten en gefrustreerd zuchten. Mijn scriptie over Blisstaal is geschreven ter afronding van mijn studie Taalwetenschap aan de Universiteit van Utrecht. Dit proces heeft van begin tot eind ongeveer vijf maanden geduurd, met veel tegenslagen maar gelukkig nog meer successen.

Dit proces heb ik tot mijn genoegen mogen doorlopen met mijn begeleidster Margot van den Berg. Samen met haar is dit onderzoek tot stand gekomen, ondanks dat het onderwerp dat ik gekozen had voor ons allebei onbekend was. Zij steunde mij in de keuze om een essay te schrijven in plaats van een onderzoeksverslag, waarmee ze mij de kans heeft gegeven mijn eigen stem te laten horen. De begeleiding die zij me heeft geboden tijdens het schrijven van dit essay was van onschatbare waarde.

Bij dezen wil ik al mijn begeleiders en leraren bedanken die me de afgelopen drie jaar hebben geholpen om alle kennis te verwerven die ik nodig had voor het schrijven van deze scriptie. Ook wil ik graag de beheerders van Blissonline bedanken voor het vrijgeven van de informatie die mij geholpen heeft om de gemeenschap beter te begrijpen. Daarbij wil ik mijn vrienden en familie bedanken voor het luisteren naar vele gefrustreerde tirades, het meedenken, het geduld en de onvoorwaardelijke steun die ze mij hebben geboden. Hiervoor wil ik in het bijzonder mijn moeder bedanken, ik weet niet of ik het met mezelf had volgehouden zoals jij dat hebt gedaan.

Mylene van Musscher

Dordrecht, 21 juni 2018

Abstract

Voor veel linguïsten is het idee van een universeel gesproken taal niet alleen een theorie, maar ook iets wat wij in de praktijk kunnen toepassen. De zoektocht naar een taal die deze functie kan vervullen, is echter nog niet voltooid, ondanks vele pogingen. Dit betekent echter niet dat het toekomstbeeld hopeloos is.

Het doel van dit essay is om te beargumenteren dat Blisstaal een potentieel universeel toepasbare taal is, die nog niet genoeg onderzocht is om al definitieve conclusies over te kunnen trekken. Het essay begint met een kort talig overzicht van Blisstaal, waarin verschillende talige aspecten behandeld worden om de lezer een beeld te geven van hoe de taal er uitziet en functioneert. Dit overzicht is nodig om vervolgens in het tweede deel van dit essay de argumenten voor Blisstaal als kandidaat voor een universeel toepasbare taal duidelijk te maken. De argumenten in dit essay luiden dat Blisstaal natuurlijk en complex genoeg is om de spreker in staat te stellen zich volledig te uiten, maar Blisstaal versimpelt waar kan, wat voorkomt dat het leren ervan extreem moeilijk is. Sterker nog, Blisstaal is wellicht als tweede taal zelfs gemakkelijker te leren dan andere natuurlijke talen, wat mogelijk is door de focus op geschreven taal. Ook heeft Blisstaal een actieve gemeenschap die de taal reeds gestandaardiseerd heeft en leermiddelen verstrekt. Deze leermiddelen zijn allemaal volledig online geïmplementeerd, waardoor het leren van Blisstaal mogelijk is voor wie maar wil. Als laatste probeert Blisstaal via nieuwe talige elementen internationale communicatie zo ondubbelzinnig mogelijk te maken.

Dit essay concludeert dat Blisstaal nog niet afgeschreven mag worden als kandidaat voor een universeel toepasbare taal. Daarom pleit dit essay voor meer onderzoek naar Blisstaal dat niet alleen focust op de klinische functie van Blisstaal, maar ook op de originele functie als universeel toepasbare taal.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Overzicht van Blisstaal	6
Semantiek	6
Grammatica	11
Morfologie	15
Blisstaal: Een Universeel Toepasbare Taal	18
Taal zonder spraak	18
Natuurlijk of toch niet	19
Maar is het makkelijker te leren?	21
Eindeloos met een eind	25
Actieve gemeenschap	26
Evidentialiteit	27
Conclusie	28
Bibliografie	29

Inleiding

Als je op vakantie naar het buitenland bent geweest, heb je waarschijnlijk wel eens ongeveer deze gedachte gehad: Hoeveel gemakkelijker zou dit zijn als iedereen dezelfde taal sprak? Het zal je misschien niet verbazen dat jij niet de enige bent die deze gedachte heeft gehad, maar misschien verbaast het je wel dat er mensen zijn die dit idee van een universele taal tot werkelijkheid hebben geprobeerd te maken. Er zijn sinds het ontstaan van de mensheid pogingen gedaan tot het vormen van een universele taal die voor eens en voor altijd problemen met communicatie zou laten verdwijnen, zowel in de handel, wetenschappelijke wereld als de politiek. Tot nu toe is er, door verscheidene redenen, nog geen universele taal in gebruik. Maar betekent dit dat het ontwikkelen van een universele taal een hopeloze zaak is? Dit essay beargumenteert van niet, door te beschrijven waarom Blisstaal een goede kandidaat is om als universeel toepasbare taal gebruikt te worden

Blissymbolics is een unieke pictografie ontwikkeld in 1965 door C. Bliss en bedoeld als internationale taal. In 1975 werd het 'Blissymbolics Communication Institute' (BCI) opgericht in Toronto, Canada (Lane & Samples, 1981). Dit instituut is nu de grootste voorstander van het gebruik van Blissymbolics als communicatiesysteem voor mensen met verscheidene soorten beperkingen en heeft het systeem gestandaardiseerd voor internationaal gebruik (Luftig & Bersani, 1985). De symbolen worden hoofdzakelijk gebruikt om communicatie mogelijk te maken met mensen die niet in staat zijn om een natuurlijke taal te spreken, maar ze worden ook gebruikt om cognitieve ontwikkeling te bevorderen (Archer, 1977). De symbolen kunnen worden gebruikt als vervanging van natuurlijke taal, maar ook als aanvulling op een natuurlijke moedertaal wanneer dit nodig is (Jennische & Zetterlund, 2015). Wel worden de symbolen altijd in combinatie met een moedertaal geleerd, waardoor het werkt als een soort parasitair communicatiemiddel.

Er is echter geen onderzoek gedaan naar Blissymbolics als universeel toepasbare taal sinds de originele publicatie van Bliss. Dit is veroorzaakt door Bliss zelf, omdat hij het niet eens was met het gebruik

van zijn taal voor klinische functies. Hij geloofde dat de taal dan subjectief gebruikt zou worden, omdat die aangepast werd aan de cultuur van de patiënten. Dit liet hij merken door iedereen die zijn taal gebruikte voor deze klinische functie aan te klagen, waardoor de wetenschappelijke wereld zijn taal vrij snel achter zich liet. Aangezien de taal daardoor nog niet (voldoende) is onderzocht in de wetenschappelijke wereld, zou Blissymbolics wellicht een succesvolle universeel toepasbare taal kunnen zijn.

Dit essay heeft als doel om meer aandacht te creëren voor Blissymbolics als mogelijke succesvol universeel communicatiemiddel, omdat ik geloof dat de zoektocht naar een universeel toepasbare taal nog niet opgegeven mag worden. Om te beginnen wordt een (zo kort mogelijk) overzicht gegeven van Blisstaal, zodat u als lezer een beeld heeft van hoe de taal er ongeveer uit ziet en werkt. Vervolgens wordt een aantal argumenten gepresenteerd waarom Blissymbolics zoveel potentie heeft als universeel toepasbare taal.

Alle voorbeelden van Blissymbolen in dit essay zijn afkomstig van de website blissonline.se. Deze website bevat niet alleen een woordenboek met alle zesduizend symbolen die op dit moment officieel geaccepteerd zijn door het BCI, maar ook downloadbare voorbeelden van al deze symbolen en een tool waarmee je zelf in Bliss kan schrijven vanuit je moedertaal. Blissonline heeft deze tools ontwikkeld om leraren over de hele wereld in staat te kunnen stellen om les te geven in Bliss. Blissonline is niet de enige website; op het internet zijn meerdere websites, downloadbare fonts en zelfs hele programma's waarmee je je eigen symbolen kan ontwikkelen. Omdat er nog geen officiële Nederlandse benaming is voor Blissymbolics, verwijst dit essay vanaf nu naar het systeem als Blisstaal.

Overzicht van Blisstaal

Om bij het begin te beginnen moeten wij eerst kijken naar het 'alfabet' van Blisstaal. Bliss benoemt honderd verschillende basissymboolelementen (Bliss, 1965), maar er zijn in totaal negenhonderd verschillende symbolen te vinden in zijn boek die in principe benodigd zijn om alle mogelijke teksten te kunnen lezen. In het Bliss-systeem wordt grof gezien onderscheid gemaakt tussen drie soorten symbolen (Luftig & Bersani, 1985; Archer, 1977). De eerste soort symbolen zijn pictografische symbolen. Deze symbolen drukken hun betekenis uit via hun gelijkenis met hun referent in de wereld. De tweede categorie bevat ideografische symbolen, die ideeën of concepten representeren. De derde soort zijn arbitraire symbolen, die specifiek ontwikkeld zijn voor het Bliss-systeem en de grootste rol hebben als syntactische elementen. Voorbeelden van symbolen in deze drie categorieën zijn te zien in figuur 1.

Figuur 1: Voorbeeld van respectievelijk een pictografisch, ideografisch en arbitrair symbool

Het is niet mogelijk om elk aspect van Blisstaal te beschrijven in dit essay, dus er is een aantal belangrijke aspecten gekozen om te behandelen om zo een overzicht te bieden. Deze aspecten zijn gekozen om de complexiteit van Blisstaal weer te geven, maar ook om aan te laten zien dat Bliss gepoogd heeft zijn taal in veel aspecten te laten overeenkomen met andere natuurlijke talen.

Semantiek

Het doel van Blisstaal is om taal zo min mogelijk ambigu te maken, omdat Bliss geloofde dat ambiguïteit zorgt voor de meeste conflicten in de wereld. Het minimaliseren van ambiguïteit wordt grotendeels bereikt via de semantiek van de taal. Semantiek houdt in hoe een taal gebruikt wordt en is

de studie van wat woorden in een taal betekenen. Bliss beargumenteert, wellicht wat grof, dat binnen bijna alle talen in de wereld woorden onderverdeeld kunnen worden in drie categorieën (Bliss, 1965). Talen zijn nog in veel andere categorieën te verdelen, echter wordt in Blisstaal op deze categorie veel nadruk gelegd. De eerste categorie bevat chemische zaken. Dit zijn natuurlijke objecten, dingen die simpelweg bestaan in onze wereld, zoals bomen. De tweede categorie bestaat uit fysieke acties, vaak werkwoorden zoals 'lopen'. De derde en laatste categorie bestaat uit menselijke ervaringen, oftewel meningen. Dit omvat bijvoorbeeld het grootste deel van de bijvoeglijke naamwoorden. Deze drie categorieën worden binnen Blisstaal aangegeven met een teken boven de symbolen. Deze symbolen worden ook wel 'indicatoren' genoemd, omdat ze een categoriale status van een symbool indiceren. Op zichzelf betekenen deze symbolen niks, alleen in combinatie met een ander symbool hebben ze een concrete betekenis. Zo'n indicator kan zowel een semantische functie als een grammaticale functie hebben. In deze sectie wordt de semantische functie behandeld. De grammaticale functie wordt geanalyseerd in de sectie over de grammatica van Blisstaal.

Afhankelijk van welke indicator boven een symbool wordt gezet verandert de betekenis van het woord, waardoor het niet nodig is om drie verschillende symbolen te leren voor elke vorm van het woord. Als voorbeeld wordt in figuur 2 het symbool voor 'man' getoond.

Figuur 2: Voorbeeld van de drie indicatoren

Het derde symbool in figuur 2 is een symbool voor 'human evaluation', oftewel een menselijk ervaring of mening, en dus geen feit. Door het gebruik van deze marker moet een spreker altijd aangeven waar de informatie vandaan komt die is benoemd. Er moet dus bewijs geleverd worden voor elke uitspraak die

wordt gedaan. Dit soort markers worden ook wel markers voor evidentialiteit genoemd en worden in meer talen in de wereld gebruikt (De Haan, 2013).

Evidentialiteit is onder te verdelen in twee categorieën: direct bewijs en indirect bewijs. Directe evidentialiteitsmarkers worden gebruikt wanneer de spreker een vorm van zintuiglijk bewijs heeft voor de uitspraak, als hij of zij het gezien heeft bijvoorbeeld. Deze marker kan de vorm van een affix of suffix hebben, zoals in figuur 3 te zien is in het Fasu, een van de talen gesproken in Papoea-Nieuw Guinea. Dit directe zintuiglijk bewijs neemt meestal de vorm van een visuele evidentie of gehoorevidentie.

Figuur 3: Voorbeeld van markering van directe evidentialiteit in het Fasu (de Haan, 2013)

a-pe-re
marker-kom-marker
'Het komt eraan' (Ik zie het komen)

Indirecte evidentie wordt gebruikt wanneer de spreker de actie of gebeurtenis niet zelf heeft meegemaakt, maar de informatie van iemand anders heeft gekregen of zelf een conclusie heeft gevormd. In het Nederlands gebruiken wij voor indirecte evidentie bijvoorbeeld het werkwoord 'moeten' gebruiken (De Haan, 2013), zoals te zien is in figuur 4.

Figuur 4: Voorbeeld van markering van indirecte evidentialiteit in het Nederlands

Het moet een goede film zijn.
'Het lijkt een goede film te zijn, maar ik heb geen direct bewijs hiervoor'

Vervolgens is in figuur 5 te zien hoe deze zin, en deze markering van directe evidentialiteit, eruit zou zien in Blisstaal.

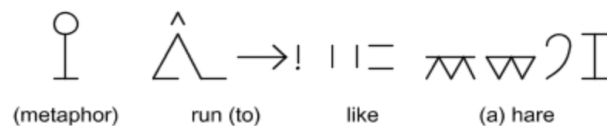
Figuur 5: Markering van directe evidentialiteit in Blisstaal

it	must [marked]	be	(a) good [marked]	movie

Dit onderscheid tussen indirecte evidentie en directe evidentie kan gezien worden als een onderscheid tussen respectievelijk een feit en een mening. Maar dit is niet helemaal correct. Directe evidentie betekent dat de spreker het zelf ervaren heeft, maar deze ervaringen zijn nog steeds menselijk en relatief. Iemand kan bijvoorbeeld gezien hebben dat haar hond werd aangevallen door een andere hond en vertellen dat haar hond niks had gedaan om deze aanval uit te lokken. In haar ervaring zou haar hond namelijk nooit zoiets doen, het moet dus wel de schuld zijn van de andere hond. Dit maakt haar ervaring niet per se fout, maar ook niet feitelijk correct; de ervaring wordt beïnvloed door haar menselijkheid. Dit ongemerkte effect van menselijkheid is wat Blisstaal probeert te elimineren door middel van een nog sterkere vorm van evidentialiteit. In figuur 5 is te zien dat in Blisstaal evidentialiteit altijd aangegeven moet worden door middel van de in figuur 2 benoemde ‘human evaluation’ indicator, waardoor het duidelijk is dat ‘moet’ hier toch een mening is en geen feit. Door altijd aan te moeten geven dat een uitspraak een mening is, beïnvloed door menselijkheid, hoopt Blisstaal valse claims te ontmaskeren voor wat ze eigenlijk zijn: meningen.

Ook wordt in Blisstaal een aantal andere woordsoorten vermeden die oorzaak kunnen zijn van verwarring, zoals synoniemen en metaforen. Om ervoor te zorgen dat een taal universeel gebruikt kan worden, moet deze zo min mogelijk verbonden zijn met bepaalde culturen. Metaforen zijn juist een voorbeeld van een categorie die sterk verbonden is met de cultuur van de taal waaruit hij is ontstaan. Neem bijvoorbeeld het spreekwoord in figuur 6 ‘Als een haas ervandoor gaan’.

Figuur 6: Hoe een metafoor wordt aangegeven in Blisstaal

Dit spreekwoord werkt alleen wanneer de luisteraar bekend is met wat voor dier een haas is. Wanneer de spreker uit een land komt waar hazen niet voorkomen, en er dus nog nooit in aanraking mee is

gekomen, kan de spreker niet weten dat de bekendste eigenschap van een haas is dat deze snel is. Het beste is dus als deze uitspraken vermeden worden en waar dat niet kan dat er wordt aangegeven dat er sprake is van een metafoor die niet letterlijk opgevat moet worden. Dit aangeven wordt in Blisstaal gedaan aan het begin van de zin als gebruik wordt gemaakt van een metaforische frase, of voor het woord wanneer alleen dat specifieke woord metaforisch gebruikt wordt.

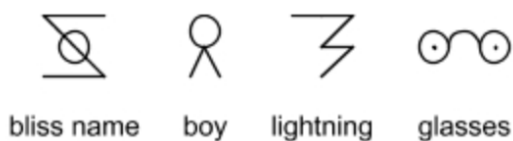
Om deze sectie over de semantiek af te sluiten wordt een aantal opmerkelijke en belangrijke semantische indicatoren benoemd die gebruikt worden in Blisstaal. Ten eerste is er de 'opposite indicator', te zien in figuur 7, die aangeeft dat het tegenovergestelde bedoeld wordt van het geschreven teken. Eigenlijk betekent dit teken dus 'niet'. Door dit teken is de hoeveelheid symbolen sterk verminderd, omdat er geen nood meer is om een symbool te leren voor elke tegenovergestelde betekenis van een symbool. Natuurlijk werkt dit het best bij woorden met een duidelijk antoniem, zoals warm en koud.

Figuur 7: Voorbeeld van het gebruik van het tegenovergestelde teken voor 'warm' en 'groot'

Nog een handige indicator is de Blissnaamindicator. Dit symbool geeft aan dat er geprobeerd wordt om eigennamen te communiceren zoals namen van films of personen. Het Blissnaamsymbool kan gebruikt worden om bijvoorbeeld namen van fictionele personages te beschrijven, zoals in figuur 8 is gedaan met de naam Harry Potter.

Figuur 8: Voorbeeld van het gebruik van het Blissnaam-symbool

Dit symbool geeft gebruikers van Blisstaal de vrijheid om zelf de kenmerken te kiezen die het concept of de persoon het beste beschrijven. Met het Blisstaal-symbool is het mogelijk om eventuele gaten in het vocabulaire van Blisstaal op te vullen. Zo kunnen gebruikers ook speciale Blissnamen ontwikkelen om elkaar mee te beschrijven.

Als laatste is er het symbool van 'slang', oftewel een symbool dat aangeeft dat de spreker informele taal gebruikt. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een symbool dat aangeeft of de taal positief of negatief is, te zien in figuur 9.

Figuur 9: Voorbeeld van een positief en negatieve uiting van informele taal

Grammatica

Na deze introductie lijkt Blisstaal wellicht op een simpele plaatjestaal. Communiceren door middel van tekeningen is iets voor kleine kinderen, en is dus verreweg niet voldoende om volledige communicatie toe te staan. Dit is echter waar Blisstaal zich onderscheidt van andere zogenoemde pictografische systemen; het heeft namelijk een uitgebreide grammatica. Hierdoor stijgt het uit boven simpelweg wijzen naar een plaatje (Archer, 1977). Bliss wist dat zijn systeem zou staan of vallen met de grammatica. Als die te simpel was, zou die niet serieus worden genomen, als die te moeilijk was zou die zijn functie als universeel begrepen taal niet meer vervullen. Daarom heeft hij geprobeerd de middenweg te vinden; een grammatica die complex genoeg is zodat een volwassen mens zich goed kan uiten, maar gemakkelijk genoeg zodat iedereen het vrij simpel kan leren naast zijn moedertaal.

Wat maakt grammatica over het algemeen zo moeilijk om te leren? Het zijn vaak niet de regels die je moet toepassen, maar de uitzonderingen op die regels die je moet onthouden. Daarom heeft

Blisstaal een grammatica zonder uitzonderingen op de regel en ook zo min mogelijk regels in het algemeen. Blisstaal is een analytische taal, wat betekent dat het niet gebruikmaakt van gelede woorden (Appel, 1992). Met andere woorden, zo goed als alle symbolen staan zelfstandig, en hoeven en kunnen niet vervoegd worden. Er zijn geen affixen of suffixen te vinden in deze taal. Ook is woordvolgorde in een zin heel flexibel: de schrijver van de zin gebruikt de volgorde die voor hem of haar natuurlijk is, afhankelijk van de moedertaal van de schrijver. Het doel van het Bliss-systeem is namelijk dat het door iedereen te lezen is, maar dit betekent niet dat het per se woord voor woord te lezen hoeft te zijn voor iedereen. De bedoeling is dat de lezer de zin bekijkt, de symbolen herkent, en hierna de woorden mentaal in de volgorde zet die bij zijn of haar moedertaal hoort (Bliss, 1965). [

Zoals eerder benoemd, maakt Blisstaal gebruik van drie verschillende categorieën binnen de symbolen die allemaal een eigen indicator hebben. Deze indicator geeft niet alleen de betekenis van het woord aan, maar ook de grammaticale categorie. Neem het eerdergenoemde voorbeeld van het symbool voor man (zie figuur 10).

Figuur 10: Voorbeeld van de drie indicatoren

Het teken voor chemisch object maakt het een zelfstandig naamwoord, het teken voor actie maakt het een werkwoord en het teken voor menselijke ervaring maakt het een bijvoeglijk naamwoord of bijwoord.

De categorie van voorzetsels is versimpeld in Blisstaal. Voorzetsels zijn vrij moeilijk te leren, terwijl ze vaak weinig verschil maken voor de betekenis van een uitspraak. Bijvoorbeeld, iemand begrijpt de zin 'Ik werk in Londen' vaak net zo goed als de zin 'Ik werk Londen'. Wanneer de prepositie essentieel is om

een locatie aan te geven, zoals in de zin ‘De kat zit op de kast’, dan kan deze natuurlijk wel aangegeven worden met het daarvoor bedoelde symbool, zoals figuur 11 weergeeft.

Figuur 11: Het gebruik van voorzetsels in Blisstaal

Zo is in figuur 11 ook te zien dat het gebruik van lidwoorden overbodig in Blisstaal. Er zijn meer talen in de wereld waarbij lidwoorden niet gebruikt worden, omdat het mogelijk is relevant betekenisonderscheid wat voortkomt uit het gebruik van lidwoorden vanuit de context op te maken. Zo ook het geval bij Blisstaal.

Blisstaal geeft schrijvers ook de optie om onderscheid te maken tussen een passieve en een actieve zin, hoewel benoemd wordt dat dit onderscheid eigenlijk niet zeer relevant is voor communicatie aangezien je dit verschil, wanneer relevant, ook uit kan leggen zonder het vervoegen van de gehele zin. Echter, er wordt wel een simpele oplossing aangeboden. Neem bijvoorbeeld de zin ‘The man loves the woman’. Wanneer aangegeven moet worden dat deze zin niet actief maar passief is, hoeft er simpelweg een directionele marker boven het werkwoord gezet te worden dat deze zin niet van links naar rechts, maar van rechts naar links verloopt. Dit proces is aangegeven in figuur 12.

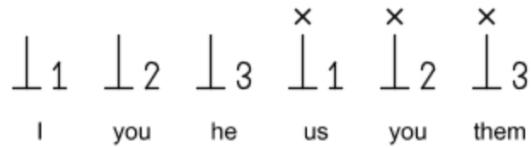
Figuur 12: Vorming van actieve en passieve zinnen

Ook het proces van naamvallen leren is sterk versimpeld in Blisstaal. Naamvallen worden aangegeven met numerieke ‘wijzigers’. In figuur 13 is dit systeem weergegeven bij het vormen van

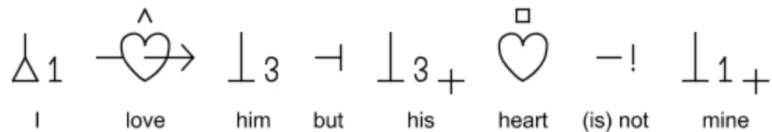
persoonlijke voornaamwoorden, maar dezelfde wijzigers kunnen ook gebruikt worden voor het vormen van andere voornaamwoorden.

Figuur 13: Vorming van naamvallen in Blisstaal

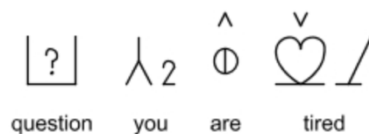
Het is dus ook niet meer nodig om de verschillende vormen te leren van voornaamwoorden, het toevoegen van het correcte getal is genoeg, zoals te zien is in figuur 14. In dit figuur is ook de vorming van bezittelijk voornaamwoorden weergegeven, waarbij het teken van 'bezit' is toegevoegd aan het symbool voor voornaamwoord.

Figuur 14: Voorbeeld van een zin met persoonlijk en bezittelijk voornaamwoorden

Als laatste benoem ik het vormen van vraagzinnen in Blisstaal. Ook dit proces is versimpeld door de volgorde van de zin hetzelfde te houden. Voor het vormen van een gesloten vraag is genoeg om een vraagwoord toe te voegen waar nodig of simpelweg alleen een symbool voor 'vraag' toe te voegen aan de zin, zoals weergegeven is in figuur 15.

Figuur 15: het vormen van een gesloten vraag in Blisstaal

Dit betekent dat een vraagzin meerdere vormen kan hebben, maar nog steeds begrijpelijk is voor de lezer onafhankelijk van de woordvolgorde van hun eigen moedertaal, zoals in figuur 16 te zien is. Ook laat figuur 16 zien dat voor het vormen van een open vraag een vraagwoord aan de zin toegevoegd wordt.

Figuur 16: Vorming van vraagwoorden in Blisstaal

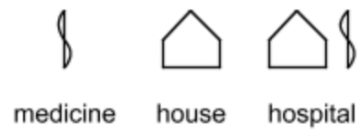
Natuurlijk zijn niet alle aspecten van de grammatica behandeld in dit essay, maar wellicht maakt het duidelijk dat Blisstaal wel degelijk een uitgebreide grammatica bevat. Deze is alleen, vergeleken met veel andere talen, versimpeld. Het stelt de schrijver in staat om door middel van een pictografisch systeem op een hoger niveau te communiceren vanuit hun moedertaal met sprekers van andere talen, maar verdere nuances zoals dichtkunst kunnen altijd nog vanuit de moedertaal worden geschreven.

Morfologie

Zoals eerdergenoemd is er geen sprake van woordvervoeging in Blisstaal, wat resulteert in het ontbreken van segmentale morfologie. De symbolen staan voor complete woorden, wat betekent dat ze niet morfologisch geled zijn. Dit betekent echter niet dat er helemaal geen morfologische processen aanwezig zijn. Ten eerste maakt Blisstaal gebruik van het samenvoegen van symbolen om een nieuw 'woord' te vormen, namelijk een 'compound-woord'. Bij dit soort woorden geldt dat als je de twee woorden apart kent, je de betekenis van de samenstelling ervan ook weet. Neem bijvoorbeeld het woord ziekenhuis. Wanneer iemand het woord 'ziek' en het woord 'huis' begrijpt, weet deze persoon ook vrijwel zeker wat een 'ziekenhuis' is. Zo werkt dit ook in Blisstaal, zoals weergegeven is in figuur 17.

Figuur 17: voorbeeld van het compound symbool voor 'ziekenhuis'

Ook maakt Blisstaal gebruik van reduplicatie, een proces waarbij bepaalde fonologische delen van een woord (of symbool) of volledige woorden herhaald worden om de betekenis of functie van het woord te veranderen (Rubino, 2013). Bij Blisstaal kan alleen een geheel symbool herhaald worden, dus is er geen sprake van gedeeltelijke reduplicatie. Bij gehele reduplicatie wordt de volledige stam van het woord herhaald, zoals bijvoorbeeld in het Tagalog weergegeven in figuur 18.

Figuur 18: voorbeeld van gehele reduplicatie in het Tagalog (Rubino, 2013)

Mag-isip
Verbale prefix-denken
'Nadenken'

Mag-isip-isip
Prefix-denken-denken
'Serieus over nadenken'

Dit staat tegenover gedeeltelijke reduplicatie, waarbij alleen een gedeelte van de stam van het woord wordt herhaald, wat weergegeven is in figuur 19.

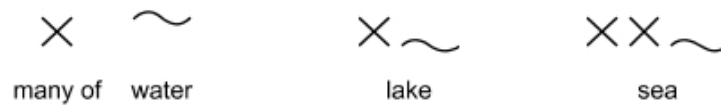
Figuur 19: voorbeeld van gedeeltelijke reduplicatie in het Pangasinan, gesproken in de Fillipijnen (Rubino, 2013)

toó
'Mens'

Totoó
'Mensen'

De constructie waarin volledige reduplicatie voorkomt in Blisstaal, is simpel, omdat de reduplicatie precies hetzelfde is als de basis waarvan het gekopieerd is, zonder toevoegingen of andere veranderingen. Zie in figuur 20 het voorbeeld van het woord voor veel water, meer en zee.

Figuur 20: Voorbeeld van het proces van reduplicatie in Blisstaal

Dit proces van reduplicatie is hetzelfde voor alle symbolen, waarbij de multiplicatiesymbolen tot drie keer toe herhaald kunnen worden.

Blisstaal: Een Universeel Toepasbare Taal

Taal zonder spraak

Nu we klaar zijn met het overzicht, komt de echte vraag: waarom is Blisstaal een goede kandidaat als universeel toepasbare taal? Misschien heeft u inmiddels al door dat er iets lijkt te missen in de omschrijving tot nu toe, namelijk een uitleg over hoe deze symbolen kunnen worden uitgesproken. Er is bij Blisstaal echter geen sprake van een fonologie, de taal wordt uitsluitend geschreven. Waarom heeft Bliss ervoor gekozen om zijn taal uitsluitend in schrift te produceren, wanneer het doel was om een internationale taal te creëren? Spraak is vaak het gebied bij het leren van een tweede taal dat het moeilijkst onder de knie te krijgen is (Hummel, 2014; Bliss, 1965). Onderzoek heeft uitgewezen dat zelfs jonge kinderen moeite hebben met het leren spreken van een tweede taal en wanneer mogelijk terugvallen in hun moedertaal (Hoff, 2014). Ook kan het leren van een tweede spraak invloed hebben op de uitspraak van de moedertaal (Hoff, 2014; Hummel, 2014). Bliss beargumenteert dat voor internationale communicatie spraak wellicht niet nodig is, omdat volgens hem bijna alle internationale communicatie via schrift verloopt. Maar weinig mensen verlaten hun eigen land en vinden het nodig om dan ook de lokale taal te spreken. Daarom is, volgens Bliss, voor internationale communicatie louter een schrift nodig dat geschreven en gelezen kan worden vanuit elke moedertaal. Echter schreef Bliss dit natuurlijk wel in 1965, wellicht is de wereld zodanig veranderd dat deze uitspraak niet volledig meer klopt. Maar er kan wel beargumenteerd worden dat nog steeds een groot deel van communicatie verloopt via technologische middelen zoals sociale media, waarbinnen een Blisstaal een belangrijke functie zou kunnen hebben.

Het argument dat alle internationale communicatie via schrift verloopt is wellicht wat te sterk uitgedrukt, maar een groot deel van de belangrijkste uitwisseling van informatie verloopt inderdaad via schrift. Kijk maar naar de wetenschappelijke wereld, de media en de medische wereld. Nog nooit is er een poging geweest tot een universeel toepasbare taal die alleen geschreven wordt, terwijl, in de ogen van

Bliss, een groot obstakel bij het leren van nieuwe talen het spreken ervan is. Daarom zorgt het ontbreken van spraak er juist voor dat Blisstaal zo'n goede kandidaat is voor universeel toepasbare taal. Hoe makkelijker de taal te leren is, hoe meer mensen er open voor staan.

Natuurlijk of toch niet

De talige aspecten die behandeld zijn in het overzicht zijn niet zomaar gekozen, ze illustreren namelijk dat Blisstaal veel gemeen heeft met natuurlijke talen. Zoals eerdergenoemd, is Blisstaal een pictografische taal en daarnaast is het een kunstmatige taal. Kunstmatige talen verschillen van natuurlijke talen op het punt dat ze niet geleerd zijn door kinderen als moedertaal, maar dat ze 'bedacht' zijn, terwijl natuurlijke talen zich vanuit een onbekend beginpunt over lange tijd langzaam ontwikkelen (Lindstedt, 1997). Blisstaal komt in veel aspecten overeen met natuurlijke talen.

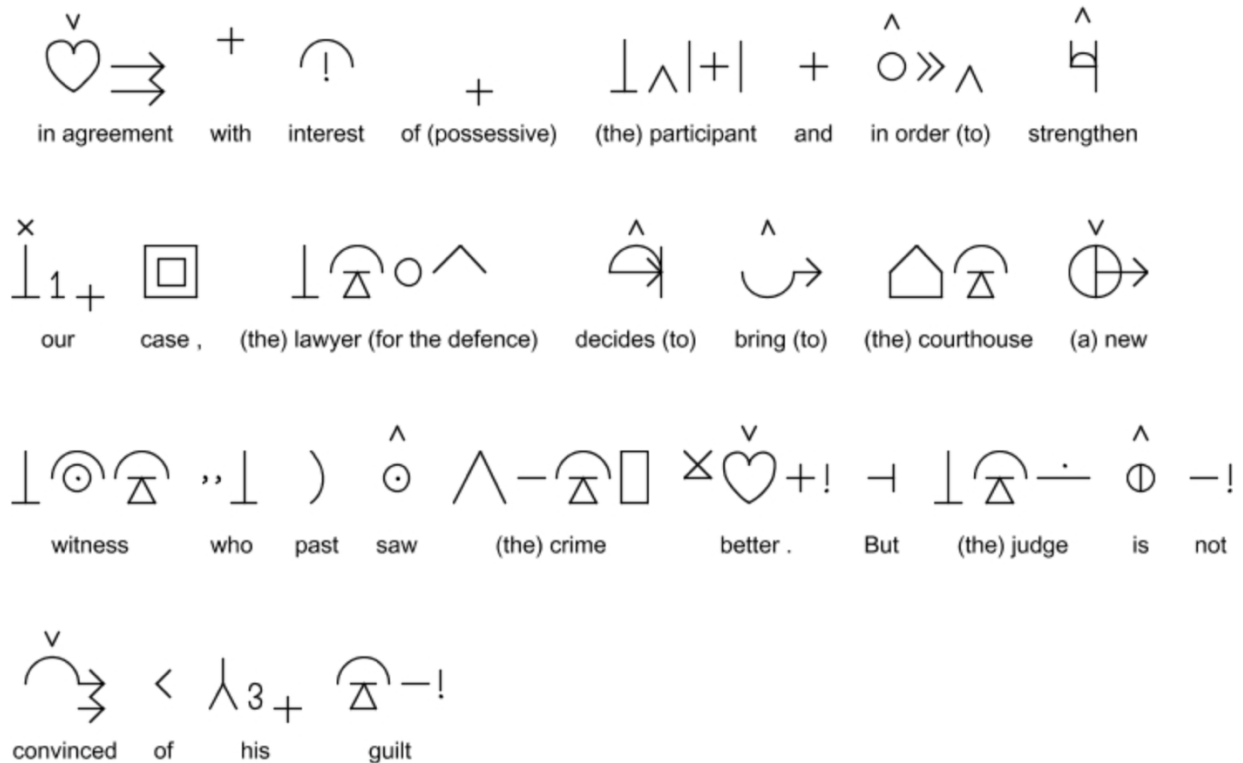
Doordat Blisstaal meerdere overeenkomsten vertoont met de semantiek, morfologie en syntax van een natuurlijke taal, kunnen bij het leren van de taal dezelfde strategieën en methodes toegepast worden als bij een natuurlijke taal. Wanneer er overlap is tussen de structuur en inhoud van een moedertaal en een tweede taal, is 'cross-linguistic transfer' mogelijk. Dit proces houdt in dat er lexicale, grammaticale of andere aspecten van de ene taal naar de andere overgebracht worden (Hummel, 2014). Hierdoor kan de al opgedane kennis toegepast worden bij het leren van de tweede taal, wat het leerproces van Blisstaal gemakkelijker en sneller maakt. Ook is het mogelijk dat de flexibele regels van Blisstaal invloed hebben op de mate van interferentie, omdat het doel niet is om iedereen precies dezelfde regels te laten volgen. Zolang de ander de uitspraak kan begrijpen, is het goed. Naar de rol van interferentie en transfer bij het leren van Blisstaal moet echter nog meer onderzoek gedaan worden om definitieve conclusies te kunnen trekken.

Maar waarom maakt dit Blisstaal beter dan andere universele talen, zoals het Esperanto? Esperanto is namelijk net zo uitgebreid als Blisstaal, zo niet nog uitgebreider en complexer. Dit is waar

Blisstaal juist een stap terugneemt. Blisstaal tracht niet om zo groot en uitgebreid mogelijk te zijn, maar juist die middenweg te zoeken tussen wat nodig is en wat mogelijk is. Het versimpelt de regels die natuurlijke talen gebruiken. Het stelt de spreker in staat alle informatie over te brengen die hij of zij wil, niet meer en niet minder. Dit is waarom Blisstaal niet zozeer een universele taal is, maar een universeel toepasbare taal. Blisstaal begrijpt dat de gemiddelde mens niet bereid is om uren en uren aan tijd te steken in het leren van een nieuwe taal, waarna de resultaten vaak niet eens genoeg zijn om een gesprek te kunnen voeren (Hoff, 2014). Maar als iedereen hetzelfde schrift kent, is dit wellicht bevorderlijk voor de invloed van de grootste internationale domeinen waarbij internationale communicatie gebruikt wordt, zoals in de media en politiek.

Echter, Blisstaal is niet zozeer versimpeld dat het niet meer is dan wijzen naar een plaatje. Onderzoek heeft uitgewezen dat Blisstaal de gebruiker in staat stelt zich volledig te kunnen uiten zoals hij of zij dat wil (Archer, 1977). Om dat goed te illustreren is in figuur 21 een relatief complexe zin weergegeven.

Figuur 21: Voorbeeld van een complexe zin in Blisstaal

'In agreement with the interest of the participant, and in order to strengthen our case, the lawyer decides to bring tot he courthouse a new witness who saw the crime better. But the judge is not convinced of his guilt.

Maar is het makkelijker te leren?

Bliss koos voor het gebruik van symbolen in plaats van een alfabet omdat hij geloofde dat symbolen gemakkelijker en dus sneller te leren zijn. Onderzoek heeft uitgewezen dat gebarentaal eenvoudiger te leren is als tweede taal dan gesproken taal (Brown, 1987), maar is een geschreven taal ook gemakkelijker te leren dan een gesproken taal? Koul en Lloyd (1998) hebben onderzocht welke variabelen invloed hebben op de acquisitie en retentie van Alternatieve en Toegevoegde Communicatie-symbolen (AAC-symbolen). Hierbij is onderscheid gemaakt tussen symboolvariabelen en referentvariabelen. Onder referentvariabelen verstaan zij frequentie en concreetheid of abstractheid, wat

inhoudt in hoeverre het symbool op zijn referent in de wereld lijkt. Onder symboolvariabelen verstaan zij iconiciteit en complexiteit, wat inhoudt hoe complex het design van een symbool is om te schrijven. Een symbool is gemakkelijker te leren wanneer deze een hoge transparantie heeft, wat betekent dat het symbool gemakkelijk te raden is (Brown, 1978; Hurlbut, Iwata & Green, 1982). Hier tussenin bevindt zich het aspect van 'translucency', oftewel doorschijnendheid. Een doorschijnend symbool is misschien niet eenvoudig te raden, maar wel snel te onthouden. Veel van de Bliss symbolen in figuur 23 kunnen doorschijnend genoemd worden, zoals het symbool voor een kam. Op eerste gezicht is het wellicht niet te raden dat het symbool 'kam' betekent, maar wanneer verteld is dat het een kam is, is de associatie makkelijk te maken. Ook moet een symbool niet te complex zijn, omdat dit retentie belemmert (Koul & Lloyd, 1998). Dit betekent dat een moeilijk symbool ook moeilijker te onthouden is. Zoals eerder benoemd, bevat Blisstaal zoveel mogelijk doorschijnende symbolen met een zo lage mogelijke complexiteit. Dit resulteert in symbolen die niet altijd transparant zijn, maar wel een hoge retentie hebben (Burroughs et al., 1990).

Figuur 23: Gebruikte symbolen uit het rebus- en het Bliss-systeem in het onderzoek van Ecklund & Rechle (1987)

BLISS	REBUS
 PAN	 PAN
 ROCK	 ROCK
 FLAG	 FLAG
 BOTTLE	 BOTTLE
 COMB	 COMB

De vraag is vervolgens of Blisstaal gemakkelijker te leren is dan andere non-traditionele orthografieën, zoals het Rebusysteem, welke te zien is in figuur 23. Clark (1981) vroeg in zijn studie kinderen die nog niet naar school gingen een geschreven woord, Bliss-symbool, rebusymbool of een symbool uit het Carrier systeem te onthouden. Uit het onderzoek bleek dat alleen rebusymbolen eenvoudiger te onthouden waren dan Bliss-symbolen.

Deze resultaten zijn nagebootst door Ecklund en Reichle (1987), waarbij wederom kinderen gevraagd werd om Bliss-symbolen of rebusymbolen te leren en later te herroepen. Resultaten lieten zien dat het verschil in retentie tussen rebusymbolen en Bliss-symbolen significant was [$F(1,32) = 4.76, p < .04$]. Hoewel dit overeenkomt met de resultaten van Clark (1981), wordt benoemd dat deze resultaten wellicht wel statistisch significant waren, maar niet klinisch significant, omdat deze onderzoeken geen rekening houden met de complexiteit van de gebruikte symbolen, of zelfs de complexiteit van de systemen in hun geheel. Hiermee wordt bedoeld dat de resultaten niet betekenen dat Rebus klinisch gezien betere resultaten geeft, alleen sneller geleerd kan worden. De geselecteerde symbolen uit beide systemen, die weergegeven zijn in figuur 18, kunnen elke keer net een andere complexiteit of doorschijnendheid hebben, wat de resultaten sterk kan beïnvloeden (Ecklund & Reichle, 1987). Ook staat het Bliss-systeem een complexere vorm van communicatie toe dan het rebusysteem, maar naar dit eindresultaat op lange termijn wordt bij deze onderzoeken niet gekeken (Hurlburt et al. 1982).

Ook het onderzoek van Jennische en Zetterlund (2015) heeft de retentie van Bliss-symbolen in kinderen met een typische ontwikkeling onderzocht. Deze kinderen werd gevraagd om losse Bliss-symbolen en samengevoegde Bliss-symbolen te interpreteren, waarna de kinderen hun eigen Blisswoorden mochten bedenken. Ook deze studie concludeerde dat kinderen Bliss-symbolen snel konden leren en onthouden. Daarbij lieten de resultaten zien dat kinderen de betekenis van nieuwe samengevoegde symbolen zelf konden genereren. De kinderen werd ook gevraagd om zelf twee symbolen

samen te voegen uit een selectie van symbolen, waarvan zij dachten dat ze het beste een nieuw woord beschreven. Voor vijf van de zes concepten had tussen 60% en 84% van de kinderen de correcte combinatie van symbolen gekozen. Ook vormden de kinderen spontane uitspraken met de gegeven symbolen en vormden ze ook spontaan nieuwe symbolen. Dit onderzoek concludeert dat de structuur van Blissymbolen en Blisswoorden de aangeboren processen in de ontwikkeling van het vocabulaire van kinderen stimuleert. Daarnaast wordt beschreven dat Blisstaal een brug vormt tussen abstracte en concrete concepten die in gesproken taal niet aanwezig is. "In Blissymbolics, the shape of a concrete entity has been given an abstract meaning, which is related to the concrete meaning" (Jennische & Zetterlund, 2015, p 106). Dit resulteert in het gemakkelijker begrijpen en leren van abstracte concepten. Blisstaal zou dus wellicht een goede manier zijn om complexe woorden of abstracte concepten op school bij kinderen te introduceren.

De belangrijkste vraag is echter nog niet beantwoord door deze studies, namelijk of Blisstaal ook gemakkelijker te leren is dan traditionele orthografieën. Meerdere onderzoeken hebben aangegeven dat tijdens de vroege fases van acquisitie Blissymbolen eenvoudiger te leren zijn dan geschreven woorden (Clark, 1981; Huges, 1979; Luftig & Bersani, 1985). In het onderzoek van Luftig en Bersani (1985) werd twintig kinderen die nog niet hadden leren lezen gevraagd om Blisswoorden en geschreven woorden te leren. Resultaten lieten een significant verschil zien tussen de twee groepen ($t = 3.21$, $df = 16$, $P > .005$), waarbij de studenten in de Blissgroep ongeveer 46.61 (SD = 28.25) minuten nodig hadden om de symbolen te leren en de studenten in de woordgroep ongeveer 86.65 minuten (SD = 24.47). Dit verschil zou zelfs nog groter zijn, als de kinderen niet gestopt werden na honderd minuten. Deze limiet werd namelijk alleen gehaald door kinderen die geschreven woorden leerden. In het onderzoek van Muter en Johns (1985) leerden ook geletterde, Engelssprekende volwassenen Blisswoorden significant sneller dan alfabetische geschreven woorden, maar ook sneller dan andere traditionele orthografieën zoals het Chinees. Natuurlijk gelden deze resultaten alleen voor losse memorisatie, niet voor het leren van het maken van complete

zinnen. Aangezien daar nog geen onderzoek naar gedaan is, zijn definitieve conclusies niet mogelijk, maar het is zeker een indicatie van de potentie van Blisstaal.

Al de genoemde onderzoeken laten zien dat Blisstaal geschikt is als alternatief communicatiesysteem voor mensen met verscheidene soorten beperkingen. Onderzoek wijst ook uit dat Bliss een succesvol communicatiesysteem is voor mensen met afasie, hersenverlamming, en verscheidene andere mentale beperkingen (Sundqvist & Rönnerberg, 2010; Hurlbut et al., 1982, Jennische & Zetterlund, 2015; Lane & Samples, 1981). Dit betekent dat wanneer iedereen Blisstaal zou spreken, dit deze mensen helpt in hun communicatie met anderen.

Eindeloos met een eind

Het Blisstaalsysteem bestaat in de basis uit slechts honderd verschillende symbolen, die gecombineerd kunnen worden tot een eindeloos aantal verschillende en unieke symbolen met gebruik van de grammaticale regels. Wat al deze grammaticale categorieën en regels tot gevolg hebben, is dat gebruikers van Blisstaal effectief hun eigen woorden kunnen vormen door het combineren van bestaande symbolen. Hierdoor zijn de mogelijkheden tot het vormen van nieuwe woorden en zinnen oneindig. Wanneer een gebruiker tegen een gat in het vocabulaire van Blisstaal aanloopt, kan hij of zij dit zelf vullen met een nieuw symbool, aan de hand van de regels voor het combineren symbolen (Stewart et al., 2013; Vanderheiden & Lloyd, 1986). Met andere woorden, Blisstaal is een 'eindelooze' taal (Jennische & Zetterlund, 2015). Bij het definiëren van een grammatica volgt de generatieve grammatica het adagium "the infinite use of finite means" (Humboldt, 1972). Productiviteit is het kernbegrip, en Blisstaal incorporeert die eigenschap. Neem bijvoorbeeld de studie waarbij kinderen de betekenis van een nieuw samengevoegd woord moesten genereren om basis van de reeds beschikbare woorden (Jennische & Zetterlund, 2015).

Dat Blisstaal productief is, heeft als voordeel dat het toegepast kan worden in allerlei soorten situaties waarin het nodig is, omdat de spreker altijd een nieuwe combinatie van symbolen kan gebruiken

om een woord te vormen voor wat hij wil zeggen. Dit woord kan vervolgens ook begrepen worden door de ontvanger, omdat het een combinatie is van betekenissen die al bekend zijn bij hem of haar.

Actieve gemeenschap

Blisstaal heeft, ondanks dat het een vrij onbekende taal is, een actieve gemeenschap achter zich staan. Aan het hoofd van de gemeenschap staat het CBI, een actieve organisatie bestaande uit vrijwilligers. Deze organisatie heeft als doel zoveel mogelijk middelen te genereren en uit te geven voor de promotie en het gebruik van Blisstaal door zowel mensen met een beperking als mensen zonder beperking. Het CBI brengt regelmatig nieuwe updates uit van het reglement van Blisstaal en is verantwoordelijk voor uitbreiding van de taal. Het komt door het CBI dat Blisstaal gestandaardiseerd is, waardoor wereldwijd gebruik mogelijk is. Het standaardiseren wordt uitgevoerd door medewerkers met verschillende nationaliteiten, waardoor getracht wordt de taal niet te veel te laten lijken op een bepaalde taal of aan te laten sluiten bij een bepaalde cultuur. Ook de eerdergenoemde nieuwe symbolen die gebruikers verzinnen kunnen opgestuurd worden naar het CBI om toegevoegd te worden aan het officiële 'woordenboek' van Blisstaal. Er zijn zelfs meerdere instituten die software hebben ontwikkeld die Bliss-symbolen automatisch vertalen naar gesproken taal, uitgesproken door een computer (Sawchuck & Brown, 1977; Olaszi, Koutny, & Kálmán, 2002). Giddings, Norton, Nelson, McNaughton en Reich (1979) ontwikkelden een systeem dat interactief gebruik van Blisstaal op een televisie toestaat. Technologische implementatie is dus al vrij ver op weg.

Naast het CBI zijn er tal van andere hulpbronnen te vinden op het internet, zowel voor het gebruik als de creatie van symbolen. Niet al deze bronnen zijn gepubliceerd vanuit een organisatie of andere officiële groep van mensen, maar vanuit individuen die zelf de potentie inzien van Blisstaal. De eerdergenoemde website blissonline.se ontvangt gemiddeld tweeduizend bezoekers per maand, van wie 40% uit Zweden komt. De andere bezoekers bekijken de website vanuit verschillende delen van de wereld,

van wie bijvoorbeeld in mei 2018 30% uit de Verenigde Staten kwam. Ook heeft Bliss Online 450 betaalde abonnementen per maand, waarvan de meeste abonneerders Alternatieve en Toegevoegde Communicatie-gebruikers, pedagogen en ouders zijn. Misschien zijn deze getallen niks vergeleken met populairdere websites, maar voor een onbekende gemeenschap is dit vrij veel. Dit betekent dat Blisstaal een al actieve gemeenschap heeft. Als Blisstaal actief onder de aandacht van een breder publiek zou worden gebracht, dan zou het wel eens een hoge vlucht kunnen nemen.

Evidentialiteit

Bliss geloofde in de Sapir-Worf-hypothese. Deze hypothese stelt dat onze taal (vocabulaire, structuur) de manier waarop wij de wereld zien kan beïnvloeden, op een positieve maar ook op een negatieve manier. Zijn verwoording van de invloed van taal op ons denken en doen was het symbool voor menselijke ervaring, wat eerder in dit essay beschreven is. Maar is het waar dat het gebruik van dit symbool als markering van evidentialiteit invloed heeft op hoe wij informatie verwerken? Recent onderzoek heeft laten zien dat het niveau waarop evidentialiteit wordt weergegeven in een taal effect heeft op de manier waarop informatie wordt gecodeerd en verwerkt (Tosun & Vaid, 2015). Het Turks is een taal waarbij evidentialiteit duidelijk gemarkeerd wordt. In deze studie werd een aantal zinnen gepresenteerd aan moedertaalsprekers van het Turks, waarbij sommige gemarkeerd waren met directe evidentie en met indirecte evidentie. De participanten werd vervolgens gevraagd om een verhaal te vormen met de gepresenteerde zinnen. Wat bleek was dat de sprekers hun reacties en conclusies aanpasten afhankelijk van welke evidentie aangegeven werd. Dit soort resultaten lijkt erop te wijzen dat het markeren van evidentie inderdaad effect kan hebben op de gedachtegang van luisteraars.

Dit gebruik van een sterke vorm van evidentialiteit is uniek voor Blisstaal en is ontwikkeld door Bliss met de specifieke intentie dat Blisstaal ooit gebruikt zou worden als universeel toepasbare taal. Naar de gevolgen van een sterke vorm van evidentialiteit op de gedachtegang en perceptie van sprekers is nog geen onderzoek gedaan, waardoor conclusies betreffende het effect ervan nog uitblijven. Een taal voor

universele communicatie die verwarring en valse claims voorkomt lijkt bijna te mooi om waar te zijn, maar Blisstaal kan hier wellicht wel aan voldoen.

Conclusie

Het creëren van een universeel toepasbare taal blijft een interessant onderwerp dat hopelijk nog lang niet losgelaten wordt door de wetenschappelijke wereld. Mijn droom blijft om ooit in een wereld te leven waar iedereen eenzelfde taal kan spreken waardoor we elkaar wellicht wat beter kunnen begrijpen. Blisstaal is zo'n universeel toepasbare taal die tot nu over het hoofd gezien is, maar daar kunnen we nog verandering in brengen.

Blisstaal is een gestandaardiseerde taal met een complete maar versimpelde grammatica die de taal in staat stelt zichzelf uit te breiden als dat nodig is. Deze uitbreiding wordt reeds uitgevoerd door een actieve gemeenschap, die met moderne technologie middelen heeft ontwikkeld om de taal te leren en te gebruiken. Als uitbreiding op bestaande talen, heeft Blisstaal een unieke vorm van linguïstische evidentialiteit. Daarnaast hebben meerdere studies uitgewezen dat Blisstaal gemakkelijker te leren is dan veel andere talen, zowel of vroege als op late leeftijd. Tot nu toe is de taal alleen actief in gebruik in een klinische setting, waar het een vorm van communicatie biedt voor mensen met verschillende beperkingen. Echter, het probleem is dat de effecten en voordelen van het leren van Blisstaal bij mensen met normale ontwikkeling op lange termijn nog niet voldoende onderzocht zijn, waardoor er geen manier om zeker te weten hoe veel potentie de taal wel niet heeft als universeel toepasbare taal. Daarom is het hoog tijd dat Blisstaal uit het stof wordt gehaald en er nieuwe onderzoeken worden opgezet om deze potentie te bevestigen.

Bibliografie

Ahearn, Laura M. (21 March 2011). *Living Language: An Introduction to Linguistic Anthropology*. John Wiley & Sons. ISBN 978-1-4443-4054-9.

Appel, René, et al. (1992). *Inleiding tot de algemene taalwetenschap*. Dordrecht: ICG Publications.

Archer, L. (1977). Blissymbolics - A Nonverbal Communication System. *Journal of Speech and Hearing Disorders*, 42, 568-579. doi:10.1044/jshd.4204.568

Bliss, C. K. (1965). *Semantography*. Sydney, Australia: Semantography Publications.

Bliss, C. K. (1975). Mr. Symbol Man, by National Film Board of Canada; Film Australia (Organisation). Movie.

Blissymbolics Communication International (BCI) (2004, 28 september). The fundamental rules of Blissymbolics: creating new Blissymbolics characters and vocabulary. Geraadpleegd op 20 maart 2018, van http://eridanus.cz/id32402/jazyk/ume%282le%281_jazyky/bliss_symboly/bliss-rules.pdf

Bloom, P. (1994). Generativity within language and other cognitive domain. *Cognition*, 51(2), 177-189. doi:10.1016/0010-0277(94)90014-0

Booij, Geert. (2018, March 15). Inflection. *Taalportaal*. Retrieved from <http://www.taalportaal.org/taalportaal/topic/pid/topic-13998813297694711>. (accessed 30 March 2018).

Brown, R. 1987. Why are signed languages easier to learn than spoken languages? Part two. *Bulletin of the American Academy of Arts and Sciences*, 32, 25-44.

Burroughs, J.A., Albritton, E.G., Eaton, B.B. & Montague, J.C. (1990). A comparative Study of Language-Delayed Preschool Children's Ability to Recall Symbols from Two Symbol Systems. *Augmentative and Alternative Communication*, 6, 202-206.

Clark, C. R. (1981). Learning Words Using Traditional Orthography and the Symbols of Rebus, Bliss and Carrier. *Journal of Speech and Hearing Disorders*, 46, 191-196.

De Haan, F. 2013. Semantic Distinctions of Evidentiality. In: Dryer, Matthew S. & Haspelmath, Martin (eds.) *The World Atlas of Language Structures Online*. Leipzig: Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology. (Available online at <http://wals.info/chapter/77>, Accessed on 2018-07-21.)

De la Luz Sáenz Garza, J. (z.d.). How Many Chinese Characters Are There? Geraadpleegd op 25 maart 2018, van <https://www.hutong-school.com/how-many-chinese-characters-are-there>

Dryer, M.S. 2013. Definite Articles. In: Dryer, Matthew S. & Haspelmath, Martin (eds.) *The World Atlas of Language Structures Online*. Leipzig: Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology. (Available online at <http://wals.info/chapter/37>, Accessed on 2018-07-21.)

Dryer, M.S. 2013. Prefixing vs. Suffixing in Inflectional Morphology. In: Dryer, Matthew S. & Haspelmath, Martin (eds.) *The World Atlas of Language Structures Online*. Leipzig: Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology. (Available online at <http://wals.info/chapter/26>, Accessed on 2018-07-21.)

Dryer, M.S. 2013. Polar Questions. In: Dryer, Matthew S. & Haspelmath, Martin (eds.) *The World Atlas of Language Structures Online*. Leipzig: Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology. (Available online at <http://wals.info/chapter/116>, Accessed on 2018-07-21.)

Dryer, M.S. 2013. Determining Dominant Word Order. In: Dryer, Matthew S. & Haspelmath, Martin (eds.) *The World Atlas of Language Structures Online*. Leipzig: Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology. (Available online at <http://wals.info/chapter/s6>, Accessed on 2018-07-21.)

Ecklund, S., & Reichle, J. (1987). A Comparison of Normal Children's Ability to Recall Symbols from Two Logographic Systems. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 18, 34-40. doi:10.1044/0161-1461.1801.34

Hoff, E. (2013). *Language Development* (Herz. ed.). Boston, Verenigde Staten: Cengage Learning, Inc.

Huges, M. J. (1979). Sequencing of visual and auditory stimuli in teaching words and Bliss symbols to the mentally retarded. *Australian Journal of Mental Retardation*, 5(8), 298-302.

Hummel, K. M. (2014). *Introducing Second Language Acquisition* (Herz. ed.). West Sussex, UK: John Wiley & Sons.

Hurlbut, B, Iwata, B, & Green, J. (1982). Nonvocal Language Acquisition In Adolescents With Severe Physical Disabilities: Blissymbol Versus Inconic Stimulus Formats. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 2(15), 241-258. doi:10.1901/jaba.1982.15-241

Iggesen, O.A. 2013. Number of Cases. In: Dryer, Matthew S. & Haspelmath, Martin (eds.) *The World Atlas of Language Structures Online*. Leipzig: Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology. (Available online at <http://wals.info/chapter/49>, Accessed on 2018-07-21.)

Jennische, M., & Zetterlund, M. (2015). Interpretation and Construction of Meaning of Bliss-words in Children. *Augmentative and Alternative Communication*, 31(2), 97-107. doi:10.3109/07434618.2015.1036117

Koul, R. K., & Lloyd, L. L. (1998). Comparison of graphic symbol learning in individuals with aphasia and right hemisphere brain damage. *Brain and Language*, 62(3), 398-421. doi:<https://doi.org/10.1006/brln.1997.1908>

Lane, V., & Samples, J. (1981). Facilitating communication skills in adult apraxics: application of blissymbols in a group setting. *Journal of Communication Disorders*, 14(2), 157-167. doi:10.1016/0021-9924(81)90009-5

- Lifting, R., & A Bersani JR, H. (1985). An Investigation of the Efficiency of Blissymbolics vs. Print in Symbol Learning by Nonreading Preschool Pupils. *Journal of Communication Disorders*, 18(4), 285-294. doi:10.1016/0021-9924(85)90005-X
- Lum, J. A. G., Conti-Ramsden, G., Page, D., & Ullman, M. T. (2012). Working, declarative and procedural memory in specific language impairment. *Cortex*, 48(9), 1138-1154. doi:10.1016/j.cortex.2011.06.001
- Margareta Jennische & Marianne Zetterlund (2015) Interpretation and Construction of Meaning of Bliss-words in Children, *Augmentative and Alternative Communication*, 31:2, 97-107, DOI: 10.3109/07434618.2015.1036117
- McGlone, M. S. (1996). Conceptual Metaphors and Figurative Language Interpretation: Food for Thought? *Journal of Memory and Language*, 35(4), 544-565. doi:10.1006/jmla.1996.0029
- McNaughton, S., and Kates, B. (1980). The application of Blissymbolics. In R. L. Schiefelbusch (ed.), *Nonspeech Language and Communication: Analysis and Intervention*. Baltimore: University Park Press.
- Meyerhoff, M. (2011). *Introducing Sociolinguistics* (2e ed.). Abingdon, UK: Routledge.
- Muter, P. (1986). Blissymbolics, Cognition and the Handicapped. *Communication and Handicap: Aspects of Psychological Compensation and Technical Aids*, 34, 233-251. Geraadpleegd van <http://psych.utoronto.ca/users/muter/Abs1986a.htm>
- Muter, P., Johns, E.E. (1985). Learning logographies and alphabetic codes. *Human Learning (now Applied Cognitive Psychology)*, 4, 105-125.
- O'Donnell, T., Bruce, C., Black, M., & Clayton, A. (2010). Knowledge is BLISS: an investigation into the transparency of BLISS symbol strings directed by a person with aphasia. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 45(4), 461-479. doi:10.3109/13682820903190097
- Olaszi, P., Koutny, I., & Kálmán, S. L. (2002). From Bliss Symbols to Grammatically Correct Voice Output: A Communication Tool for People with Disabilities. *International Journal of Speech Technology*, 5(1), 49-56. doi:https://doi.org/10.1023/A:1013682632553
- Roberts, M. (2007, 16 februari). Original heart hope of Viagra realised. Geraadpleegd op 13 maart 2018, van <http://news.bbc.co.uk/2/hi/health/6367643.stm>
- Rubino, C. 2013. Reduplication. In: Dryer, Matthew S. & Haspelmath, Martin (eds.) *The World Atlas of Language Structures Online*. Leipzig: Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology. (Available online at <http://wals.info/chapter/27>, Accessed on 2018-07-21.)
- Sawchuck, W., Brown, H.G. (1977). Interactive graphics applies to symbol communication for non-speaking children. *Computer and Graphics*, 2, 201-204.
- Skerrett D.M (2010) Can the Sapir–Whorf hypothesis save the planet? Lessons from cross-cultural psychology for critical language policy, *Current Issues in Language Planning*, 11:4, 331-340, DOI: 10.1080/14664208.2010.534236

Spencer, Andrew. (1991). *Morphological theory: an introduction to word structure in generative grammar*. Oxford: Blackwell.

Staff, A. L. S. (2017, 19 september). Different Languages, Different Alphabets. Geraadpleegd op 25 maart 2018, van <https://www.affordablelanguageservices.com/different-languages-different-alphabets/>

Staff, A. L. S. (2017, 19 september). Different Languages, Different Alphabets. Geraadpleegd op 25 maart 2018, van <https://www.affordablelanguageservices.com/different-languages-different-alphabets/>

Stewart, I., McElwee, J.; Ming, S. (2013) Language generativity, response generalization and derived relational responding. *The Analysis of Verbal Behavior*. <https://doi.org/10.1007/BF03393131>

Tosun, S., & Vaid, J. (2016). Making a story make sense: Does evidentiality matter in discourse coherence? *Applied Psycholinguistics*, 37(6), 1337-1367. doi:10.1017/S0142716415000594

Vanderheiden, G.C., & Lloyd, L. (1986). Communication Systems and their Components. In S. Blackstone (Ed.), *Augmentative Communication: An Introduction* (pp. 49-162). Rockville, MD: American Speech-Language-Hearing Association.

Vicari, G., & Adenzato, M. (2014). Is recursion language-specific? Evidence of recursive mechanisms in the structure of intentional action. *Consciousness and Cognition*, 26, 169-188. doi:10.1016/j.concog.2014.03.010.

Whorf, Benjamin (1956), Carroll, John B., ed., *Language, Thought, and Reality: Selected Writings of Benjamin Lee Whorf*, MIT Press

Yovetich, W., & Young, T. (1988). The effects of representativeness and concreteness on the "guessability" of Blissymbols. *Augmentative and Alternative Communication*, 4(1), 35. doi:10.1080/07434618812331274587